A:11
3

CAUSA PYRAUSTANA

A MICHAELE VERIO DEFENSA.

C A S U S

Ad Reverendiſſimos, atque Excellentiſſimos

SAC. ACADEMIÆ PATAVINÆ THEOLOGOS

Roma miſſus, ut Sententiam dicerent.

Quidam Vir eximiæ virtutis, ſimplex, rectus, ac timens Deum, & admirandis operibus, ac miraculis clarus; nomine Sebaſtianus Aparitio, agnomine dictus Pyrauſta, provectior ætate in Novam Hiſpaniam ſolvit: ibique liber ab omni obligatione præcedenti, & prope ſexagenarius duas ſucceſſive duxit puellas in uxores cum propoſito, & ſignificatione, ſeu proteſtatione ſervandæ in Matrimonio Virginitatis, ſi poſſibile foret, ad exemplum puriſſimi Matrimonii Sanctiſſimæ Virginis Deiparæ, & Sancti Joſeph Patriarchæ. Poſtquam igitur cum prædictis uxoribus, quatenus vixerunt, in virginitate vitam duxit, ſæculo valedicens facultate ſua in pauperes diſtributa, Religioni nomen dedit, & plenus dierum, ac mirabilium, ad ſuperos evolavit.

Quæritur, utrum in his male ſe geſſerit: an potius heroicæ virtutis actus perfecerit.

SUF-

Digitized by Google

SUFFRAGIUM
MICHAELIS VERII

Th. Doct. Coll. & in Univerſitate Patavina Publici Philoſophiæ Profeſſoris.

QUantum interſit Sacræ hujus Academiæ Patavinæ bonum, ac prudens in Cauſa Pyrauſtana judicium, Reverendiſſimi, atque Excellentiſſimi Patres, illud, opinor, ſatis prodit, ac manifeſtat, quod cum doctiſſimis, graviſſimiſque totius Orbis Theologis, Pariſienſibus ſcilicet, ac Salmantinis Judiciorum æmulatio ſuſcipiatur.

Verum quamvis hoc argumentum ſummam a nobis attentionem efflagitet, illud tamen præſertim urget, atque ſollicitat, quod duo præſtantiſſima Collegii noſtri ornamenta in diſcrimen vocantur, Ingenii in circumſpiciendo ſagacitas; & in deliberando, ac judicando, virtutis, ac morum, quæ boni Viri partes ſunt, decor, atque honeſtas.

Enimvero, quod præſertim ſpectat ad honeſtatem, quæ caput eſt cum Religioni, ac ſacræ Facultati nos omnes nomen dederimus, illud maxime curandum eſſe videtur, ut ex Judiciis noſtris germanæ, probatæque Theologiæ ſenſus, & ſanctiores animi mores refulgeant: ne forte dum Pyrauſtæ prudentiam ad examen traducimus, nos imprudenter, ne dicam impudenter egiſſe videamur.

Sed cum duo ſint, quæ a nobis in Cauſa Pyrauſtana poſtulantur; alterum: Utrum duo Pyrauſtæ Connubia, cum propoſito, ac proteſtatione ſervandæ in Matrimonio Virginitatis ſucceſſive ſuſcepta, valida fuerint; alterum: Utrum fuerint virtutis heroicæ ornamentis decorata, Connubiorum Validitas adeo perſpicua eſt, ut de illa nec diſputandum, nec dubitandum quidem eſſe videatur. Cum enim Matrimonialis conſenſus aut cohabitationem, & individuam vitæ ſocietatem reſpiciat; quod eſt bonum Sacramenti, ſignificans unionem Chriſti cum Eccleſia; aut carnalem commixtionem, & prolis ſuſceptionem, quæ ex D. Thoma in ſuppl. q. 42. ar. 4. in corp. non eſt, niſi de ſecundaria, ſeu extrinſeca, & accidentali integritate Sacramenti, ut explicant doctiſſimi Salmanticenſes in ſuo Curſu Theologico, aliique communiter Sancti Doctoris Interpretes; omnes utriuſque Theologiæ,

Digitized by Google

tum etiam Sacrorum Canonum Profeſſores primum illum conſenſum ad Matrimonii Validitatem ſufficere docent : dummodo pactum nullum præceſſerit, quod jus connubiale, ſeu mutuam in corpora poteſtatem, ad matrimonii rationem neceſſario requiſitam, violaverit, atque ſuſtulerit :. Nullum autem pactum, data fide firmatum in hiſce connubiis interceſſiſſe, ac præceſſiſſe, ex vita Pyrauſtæ, & ipſa Facti Mirabilis narratione apertiſſime conſtat. Licet enim Doctores Pariſienſes propoſitum Pyrauſtæ expreſſerint nomine Proteſtationis; hac tamen voce ſimplex propoſitum, & voluntatis conditionatæ ſignificationem intellexerunt: ut contextus ipſe verborum ſatis prodit; & ipſa Facti narratio, ac vitæ hiſtoria, itemque Salmanticenſis Univerſitatis expreſſio clarius manifeſtat. Proteſtatio ergo non fuit Forenſis; quæ ſonat: *nec aliter, nec alio modo*; ſed communis, & communiter uſurpati ſolita, quæ idem ſonat, ac ſignificatio, & propoſitum animi, ſeu ſignificatio propoſiti, ſervandæ in conjugio virginitatis; eaque conditionata, *ſi poſſibile foret*. Dictitaverat enim Vir juſtus, & ſanctus, quærere ſe ſociam, cum qua, ſi poſſibile foret, vivere ſibi liceret in caſto, & virginali connubio, ad inſtar S. Patriarchæ Joſeph cum Sanctiſſima Sponſa Virgine Deipara: quorum connubium tanquam exemplar ſanctiſſimum ſibi ad imitandum elegerat, ac propoſuerat. Atque fama hæc ita per vicos, & omnes vicinos propoſitum Pyrauſtæ evulgaverat, ut nullus finitimorum, qualem ſponſam hic quæreret, ignoraret. Quod ſi omnes etiam, quorum non intererat, id reſciverunt, quanto magis puellæ in ſponſas eligendæ, quarum maxime intererat, id agnoviſſe debuerunt? Præſertim cum ex Facti mirabilis inſtructione, omnibus nobis oblata, notiſſimum ſit, puellarum parentes, ſcientes Pyrauſtæ propoſitum, filias ſuas in conjuges ei tradidiſſe, tantum ut ſua protectione fulciret, & a periculis mundi, atque pudoris jactura, ob pauperiem, illas eriperet. Huic rationi momentum addit plane firmiſſimum, quod Vir ille caſtiſſimus, ut ibidem ſubditur, in ſponſas accepit puellas ea lege, ut earum ſubveniret indigentiæ, & patrocinaretur pudori; ſeque, & rem ſuam familiarem ſponſarum ſuarum cura muniret. Hæc, quæ accepimus, placuit hoc loco adnotare, ut pateat, quantum recedant a veritate, & a fide narrationis, qui dicunt, in hiſce connubiis aut interveniſſe pactum antecedens, Matrimonii diſſolutivum; aut conſequens quidem, ſed deceptorium, & fraudulentum: quod ſponſas ſuas, in ſpem copulæ nuptas, Pyrauſta verborum lenociniis, ac delinimentis ad propoſitum Virginitatis traduxerit, & dolo malo, atque aſtu deceperit. Sed ne qua ſuperſit ratio de Validitate hujuſcemodi Nuptiarum umquam amplius dubitandi; dabimus hoc loco fundamentum ineluctabile, atque univerſale, unde pacta de caſtitate, & virginitate in matrimonio ſervanda poſſint nullo negotio dijudicari: ſive illud antecedant, ſive conſequantur. Enimvero duo ſunt, quæ in matrimonii celebratione inveniuntur; connubiale jus, ſeu reciproca poteſtas in

cor-

Digitized by Google

corpora contrahentium; & uſus hujuſmodi juris, ſeu poteſtatis. Quod igitur ad jus, ac reciprocam poteſtatem attinet, omne pactum inter conjuges, de non transferenda corporum poteſtate, deſtruit. Validitatem, & matrimonio fatale eſt, ſive nuptias præcedat, ſive ſubſequatur. Subtrahit enim ejuſmodi pactum ab hoc ſacramento materiam, & formam, ſine quibus ſacramentum conſtare omnino non poteſt. Nam omiſſis variis Theologorum ſuper hac controverſia ſententiis, probabiliſſima omnium videtur illa, quæ aſſerit, materiam remotam connubiorum eſſe corpora ipſorum contrahentium; proximam vero eorumdem corporum reciprocam traditionem, verbis, ſeu nutibus, internum animi conſenſum exprimentibus, factam: formam item mutuam, ac reciprocam eorundemmet corporum acceptationem, a contrahentibus ſimiliter interpoſitam *. Quod autem ſpectat ad uſum jam oblatæ, atque acceptatæ in corpora poteſtatis; cum uterque conjugum juri ſuo, per matrimonium quæſito, renunciare poſſit; ſicuti in reliquis contractibus, per ſe loquendo, compertum eſt, pactum de Caſtitate, ſeu Virginitate in matrimonio ſervanda, ſive antecedat, ſive ſequatur, matrimonio innocuum eſſe, & cum fœdere nuptiarum componi poſſe.

Tranſeamus jam ad alterum controverſiæ caput: ubi ſuppoſita connubiorum ſubſtantia, de illorum qualitate, ac perfectione diſſeritur: in quo potiſſimum controverſiæ pondus collocatum eſt **. Licet enim hujus ſervi Dei vita, ſanctiſſime peracta, & mortui plurimi ad vitam revocati, quod ſummum eſſe ſolet inclytæ ſanctitatis teſtimonium, de qua re Sanctæ Sedis Apoſtolicæ Decretum præſtolamur, nos poſt Doctores Pariſienſes, ac Salmantinos, in partem affirmantem non inclinent modo, ſed etiam impellant; non deſunt tamen e noſtris Viri præſtantes, qui de illa non ſolum dubitant, ſed contrariam etiam ſententiam & amplectuntur ipſi, & nobis, ut amplectamur, ſuadere conantur.

Igitur quoniam opinionem hanc neque in ſeipſa veram eſſe, neque Academiæ noſtræ ſatis decoram puto; quæ muneris mei partes ſunt, aperte, atque ingenue executurus, utrumque Pyrauſtæ matrimonium Heroicis Connubiis annumerandum eſſe, ea majori, qua potero, brevitate, & contrariæ partis obſervantia, confirmare conabor.

Ordo autem reſolutionis hujuſce Caſus hic erit. Primo geminam ejus expreſſionem, ſive acceptionem præmittemus: ne ulla evaſio Adverſariis noſtris concedatur; ſed via quævis rationes noſtras declinandi, & ſubterfugiendi præoccupetur. Deinde Caſum, ſecundum omnem ejus faciem, perpendemus; & quocumque modo acceptus fuerit, oſtendemus, Pyrauſtam prudentiſſime ſe geſſiſſe: & actus heroicæ virtutis exercuiſſe. Tandem adverſæ partis argumenta in medium proferemus, ac diluemus:

* *Iſambertus diſput. 4. de Matrim. Ludovicus Abelly cap. 8. de Matrim. ſect. 1. cui favet D. Thom. in ſuppl. q. 45. art. 2. in corp.*

** *Vita Ven. Servi Dei cap. 10. n. 86.*

Digitized by Google

mus: licet, quod ad hoc tertium attinet, nobis cum ipſis iniquo marte ſit congrediendum. Cum enim nos ſumma animi ſinceritate, & ſolius veritatis detegendæ ſtudio ſemper egerimus, libere rationes omnes noſtras ipſis communicavimus, & coram non ſemel protulimus: quod non ita ab illis factum eſt, qui unam tantummodo, aut alteram rationem protulerunt, quam nos etiam inter referendum firmiſſima reſponſione excepimus: ceteras diſſimularunt.

Sed ad primum veniamus. Prima igitur Caſus expoſitio, qua, ut conijcimus, utuntur Adverſarii, hujuſmodi eſt.

Prima Pyrauſtani Caſus expoſitio, ſeu acceptio.

Cum Pyrauſta, a primis uſque adoleſcentiæ ſuę annis, conceperiſſet propoſitum virginitatis; quod ad ſexagenariam ætatem intemeratum, illibatumque ſervavit, voluit ea ætate matrimonium contrahere; & virgo cum virgine ſponſa convivere. Quæritur, utrum contrahendo recte ſe geſſerit.

Secunda expoſitio, ſeu acceptio ejuſdem Caſus.

Cum Pyrauſta duas ſucceſſive duxerit puellas in uxores; pauperes quidem, ſed virtute præditas, cum propoſito, & ſignificatione, ſeu proteſtatione ſervandæ in matrimonio virginitatis, ſi Deo placeret; ad exemplum puriſſimi Matrimonii, Sanctiſſimæ Virginis Deiparæ, & Sancti Joſeph Patriarchæ; de facto autem in matrimonio ſervaverit virginitatem: Quæritur utrum valide contraxerit, & virtutis heroicæ actus ediderit.

Hæc ſecunda potius, quam prima eſt ſincera, ac germana contentioſi caſus expoſitio. Sed Adverſarii, ut audio, primam libentius accipiunt; ut rationibus ſuis hunc in modum inſerviant.

Nunc procedamus ad controverſiæ deciſionem. De Validitate ſatis diximus ſupra.

Reſolutio quæſtionis juxta primam acceptionem.

PUtant Adverſarii diſputationem ſuam feliciorem exitum habituram, ſi ex propoſito virginitatis, ſimpliciter conſideratæ, deſumerent argumentum, ad damnandum propoſitum virginitatis in matrimonio: cum hoc virginitati fatale eſſe videatur; atque adeo ad ſervandam virginitatem aſſumi ut medium non debuerit.

Sed reſpondetur, matrimonium a Pyrauſta aſſumptum non fuiſſe, ut cuſtodiret virginitatem ſimpliciter: nam ſic innuptus permanſiſſet, ſed ut ad gradum perfectiorem, atque ad altiorem ſtatum virginitatem ſuam promoveret. Quemadmodum enim virginitas connubialis magis ar-

ardua, ac difficilis eſt, quam virginitas ſolitaria; ita laudabilior multo eſt, atque præſtantior: ratione cujus arduitatis in cenſu virtutum heroicarum poni debet; ut infra oſtendemus. Protheoria, ſeu principium fundamentale hujus doctrinæ ex Propheta regio deſumptum eſt. Ait enim in Pſalmis de juſtis hominibus, & fidelibus Dei ſervis: *Ibunt de virtute in virtutem: videbitur Deus Deorum in Sion*. Tamdiu enim creſcimus in perfectione virtutum, quamdiu procedente charitate, in ſpe vivimus, ut Deum Deorum in Sion, hoc eſt in patria, tandem videamus.

Ne vero Adverſarii reſpondeant, doctrinam veram eſſe; ſed non eſse ad rem noſtram, applicabimus illam factis, atque illuſtribus victoriis Pyrauſtæ. * Nam, ut habemus in Vita ejus, circa annum ætatis ſuæ 20. & inſequentes, Tyrocinia veluti poſuit virginitati ſuæ, rejectis plurium fœminarum amplexibus, cujuſcunque conditionis, ſpectatæque pulchritudinis. Dæmonem deinde repulit, in ſpecie venuſtiſſimæ virginis, ſibi veneris ſtimulos ſubdentem, & pronuba flamma ſollicitantem. Sed cum pluties præſentiſſima divinæ gratiæ auxilia ad triumphandum expertus eſſet; vocatus a Domino ad difficiliora certamina, factum eſt, ut ejus ſanctiſſima gratia præventus ad virginitatem in matrimonio ſervandam, quod ſumme heroicum eſt, ſeſe contulerit.

Præterea diſſolutum adverſæ partis argumentum falſo nititur fundamento; nempe matrimonium virginitati ſociari, & cum ea componi non poſſe. Hoc enim quam falſum ſit, declarat connubium virgineum Sanctiſſimæ Deiparæ cum Sancto Joſeph; & alia plura connubia, ad hujus imitationem inita a Sanctis viris; ut ex hiſtoriæ eccleſiaſticæ monumentis infra referemus. Nullo ergo modo tueri poſſunt argumentum ſuum, niſi contra Theologos, Canoniſtas, & Sanctos Patres matrimonium Sanctiſſimæ Virginis cum S. Joſeph a matrimonii ratione demoliantur; & contra Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ fidem, & Eccleſiæ Romanæ diſciplinam, alia virginea Sanctorum connubia, quæ neque pauca, neque obſcura ſunt, ſed chriſtiano orbi notiſſima, a veri matrimonii eſſentia, atque ſubſtantia deturbent. Igitur Matrimonium eſt aptiſſimum Medium ad promovendam ad ſtatum heroicum Virginitatem.

Dicent fortaſſis, inſpiratos cœlitus Dei ſervos matrimonia illa contraxiſſe: Aut hiſtoriam recentibus notis obſcurare tentabunt.

Sed quem tandem Pyrauſtam eſſe putant? Flocci videlicet, naucique hominem; ruſticum aratorem, truncis ſuis, ſtipitibuſque perſimilem; Divinæ lucis, ac ſupernarum illuſtrationum incapacem: cujus vita ipſis, per ſummum nefas, pecudis videtur eſſe, non hominis. At legant attentius, qui tam nefaria obtrudunt, admirabilem puriſſimi hujus, atque illuminatiſſimi ſervi Dei vitam, ac mores: ſciantque tandem non agricolam amplius, non hoſpitem, aut advenam eſſe, ſed, ut ait Apoſto-

* *Cap. I. n. 26.*

lius ad Epheſios 2., civem Sanctorum, & domeſticum Dei; prodigioſum etiam tot mirabilium patratorem, ut miracula pluſquam tercenta *, cum adhuc eſſet in vivis; innumera vero poſt mortem ſit glorioſiſſime operatus. Certe quæ in funere ejus acciderunt tam mira, tam inſolita, tam multiplicia fuere, ut me ſpecimen aliquod eorum huc afferre ex cap. Vitæ 22. conantem, numerus, raritas, pulchritudo, delitiæ, ſuavitas tanto ſtupore, tantaque dulcedine repleverint, ut quid potiſſimum ex illo paradiſo voluptatis ſeligerem, anceps, ac dubius hæſerim; & ne omnia referrem, quæ pulcherrima, ac jucundiſſima ſunt, prætermittere debuerim univerſa. Ceterum hæc ſub ſola hiſtoriæ fide a nobis proponuntur, ſolum poſt S. Sedis Apoſtolicæ decretum infallibilia futura.

Si ergo Sancti Dei homines cælitus illuminati fuere ad virginea matrimonia ineunda; & apud ipſos conciliari cum virginitate connubia, adſpirante Dei gratia, potuerunt; quid eſt, quod admirabilem Dei ſervum, tot gratiis, tot beneficiis, tot mirabilibus ornatum ne dicam, an oneratum? ad ſimilia connubia contrahenda cæleſti illuſtratione, & gratiæ prævenientis, atque adjuvantis impulſu privare, aut viduare potuerit? Perennes illuſtrationum Divinarum radii ab Sole increato, atque indeficiente Deo optimo maximo in univerſum orbem ſparguntur: neque ulli deeſt lux illa præſentiſſima, niſi mentibus eorum, qui piaculis ſuis fores clauſerint; & Soli illuminanti obicem poſuerint.

Quod ſi, ad alterum reſponſionis ſuæ caput confirmandum antiquam hiſtoriæ fidem novis obſervatiunculis obſcurare tentabunt, ut virginea inſectentur matrimonia Sanctorum; antea pacato animo meditentur, quam viris Theologis indecorum ſit, Virginea matrimonia criminari, & in Sanctos injurioſa conquirere. Præterquam quod hiſtoriæ fides non homini debetur recens nato, ſed illuſtribus illis ſcriptoribus, qui ævo illi proximi fuerunt, in quo res, & acta memorabilia contigere.

Sed veniamus ad ſecundam ac principem controverſiæ acceptionem.

Reſolutio quaſtionis juxta ſecundam expoſitionem.

JAm ventum eſt ad ſecundam, hoc eſt, ad veram, & propriam cauſæ Pyrauſtanæ expreſſionem.

Ut autem partem iſtam diſtincte, atque ordinate diſponamus, ſtatuta aſſertione, Protheorias quaſdam, ſeu principia fundamentalia ſtabiliemus: demum ad eam confirmandam plurima argumenta ſubijciemus.

JAS-

* *Extat ejus Vita cum Miraculis, & portentis impreſſa Roma Typis Cameræ Apoſtolicæ. 1696. in 4.*

ASSERTIO.

Virginea Pyrauſtæ connubia, ad Mariani matrimonii Sanctiſſimum exemplar inſtituta, atque exacta, prudentiſſime fuere ſuſcepta; & heroicis actionibus accenſenda ſunt, atque annumeranda.

Protheoria, ſeu Principia fundamentalia.

UT ergo radices, & veluti primos fontes ſancitæ aſſertionis oſtendamus, quædam de Virtute heroica, de Prudentia, & de Auxiliis divinæ Gratiæ, primoribus, ut dicitur, labiis, attingere oportet.

Prima Protheoria. Quid, & quotuplex ſit Virtus heroica.

Virtus igitur heroica eſt habitus generalis, complectens, quod ſummum eſt in omni virtute: & tantum, ac tale humanæ rationis ſupra paſſiones prædominium cauſat in omni materia; ut nullum objectum vim habeat, aut facultatem, ad Heroem deturbandum ab eo, quod a recta Ratione ſancitum fuerit. Hinc eſt, ut Virtus heroica divina potius eſſe, quam humana videatur. Actiones igitur, atque opera ejus inſigni nomine heroica dicuntur. Et ſane, ſpectata hujus vocabuli derivatione, omnino congruenter. Heroes enim Veteribus dicti ſunt, qui mortales cum eſſent, rerum tamen a ſe geſtarum magnitudine, quam proxime ad Deos immortales accedere videbantur: eamque apud homines virtutis opinionem meruerunt, ut poſt mortem in Deorum Album crederentur relati. Hinc Antiquitas fabulata eſt, Heroes Semideos eſſe; altero parente Deo; altero mortali prognatos. Unde eſt, ut Heros ab Antiquis definiretur: Qui neque homo eſt, neque Deus; ſed ſimul utrumque.

Porro virtutis heroicæ fundamentum attigit Ariſtoteles libro 7. Moralium Nichomachiorum, cap. 1. illudque clarius aperuit D. Thomas in Commentariis ad eum locum. Nam conſiderandum eſt, inquit, quod Anima humana media eſt inter ſuperiores, ſeu divinas ſubſtantias, quibus communicat per intellectum; & animalia bruta, quibus communicat in ſenſitivis potentiis. Sicut ergo affectiones ſenſitivæ partis aliquando in homine tam depravate corrumpuntur, ut homo ipſe beſtiarum ſimilitudinem referat; quod vitium dicitur Beſtialitas: ita etiam pars rationalis quandoque in homine tam alte, inſigniterque perficitur, ut homo ipſe ſubſtantias ſeparatas, ſeu Angelos æmuletur: quæ virtus a Philoſophis, ac Theologis Heroica, ac Divina, ſeu pluſquam humana appellatur. Ita ſubſtantialiter D. Thomas. Cum ergo Pyrauſta ita fuerit ſuis connubiis delectatus, non ut, belluarum more, nihil quidquam, præter coitum cogitaverit, ſed ut puriſſimus Angelus cum Sponſis ſe geſſerit, ac fuerit converſatus; quis Heroicam, & pluſquam humanam virtutem in ejus connubiis non recognoſcat? Aut quis levibus obſervatiunculis prudentiam ejus, atque Angelicam Virginitatem vellicare non erubeſcat; & non potius utramque ut divinam ſuſpiciat,

atque admiretur? Dicant nunc, Adverſarii, num hæc ipſis ad Pyrauſtanam cauſam facere videantur.

Hæc autem præſtantiſſima virtus, ſeu complexio excellens virtutum omnium, duplex eſt. Acquiſita, & Infuſa; ſeu Naturalis ordinis, & Supernaturalis. Illa ſibi propoſitum habet objectum, ſeu finem naturalem, per media inferioris ordinis obtinendum: iſta vero objectum, ſeu finem ſupernaturalem, per media item ſupernaturalia, ſeu per Auxilia divinæ Gratiæ acquirendum. Demus exemplum utriuſque in Caſtitate maritali.

Primum Exemplum Heroicæ Caſtitatis maritalis. Matrona nobilis, nupta, ſpecioſiſſimæ formæ, ſollicitatur ab Amaſio, viro principe modis omnibus: primum omni genere bellariorum, & cupediarum, quæ ſunt gulæ irritamenta: ſecundo omni genere donariorum, quæ ad veſtiendi luxum, ac ſuperbiam vitæ pertinent, omnique genere pretioſarum ſupellectilium; tertio magna vi auri, & argenti; ex quibus, avaris adoratoribus idolum conflatur &c. Sed caſtiſſima mulier omnia recuſat, omniaque remittit ad Donatorem, ne datam fidem marito frangat, & ne illegitimam prolem in domum ejus inducat. Hujuſmodi Maritalis Caſtitas eſt Virtus Heroica ordinis naturalis. Hanc non habuit Pyrauſta de facto; neque de iſta diſputatur. Habuit tamen in præparatione animi. Quoniam cum tanquam campeſtris œconomus formoſiſſimæ, ac ditiſſimæ Viduæ, quæ eum deperibat, inſerviret in flore ætatis ſuæ, poſſetque conſentiens incitamentis ejus, redituum ipſius omnium arbiter fieri, non ſolum eam non audiit, ſed ante annum ab ejus ſervitio ſe ſubtrahens, ſatis oſtendit, nihil eſſe tam pretioſum, cujus gratia a propoſito Virginitatis deſciſceret; multo etiam minus id facturus, ſi fuiſſet uxoratus, & in finem matrimonii naturalem intentus.

Secundum Exemplum Heroicæ Caſtitatis maritalis, & quidem ordinis ſupernaturalis, ab iis omnibus deſumi poteſt, qui in matrimonio non prolem, non concupiſcentiæ remedium, non alium finem naturalem expetiverunt; ſed decretam communi conſenſu Virginitatis cuſtodiam in finem altiorem, ac ſupernaturalem ordinarunt. Hujuſmodi porro ſunt omnia connubia virginea, ad facilius vacandum orationi directa; & ad mutuum adjutorium ſibi præſtandum, in ordine ad vitam æternam comparandam, ordinata. Unde eſt, ut jure gloriaretur Pyrauſta noſter, quod geminam Columbam lacte candidiorem Cœlo educaſſet; & duobus veluti puritatis Angelis, duabus videlicet ſuis Sponſis, cœtum Angelorum auxiſſet.

Secunda Protheoria. Quid, & quotuplex ſit prudentia.

Non eadem prudentia regitur Virtus Heroica naturalis, & ſupernaturalis. Propterea de prudentia quædam breviter prælibanda ſunt: ut liquido pateat, quænam ſit utriuſque menſura; & per quam prudentiam connubia Pyrauſtæ dirigi, ordinarique debuerint.

Prudentia igitur, ut omnes norunt, eſt recta ratio agibilium, ſeu
ocu-

Digitized by Google

Oculus mentis. Duplici autem lumine mentis oculus præditus eſſe poteſt, lumine naturæ, & lumine gratiæ. Hinc apte dividitur a Theologis, nominatim a D. Thoma 1. 2. q. 63. a. 3. & 4. in Acquiſitam, & Infuſam: vel ſecundum Scotum in 3. ſent. diſt. 36. q. 1. in communem, & extraordinariam, ſeu elevatam a Charitate, & ab ipſa imperatam. Acquiſita determinat medium rationis in materia morali, in ordine ad finem naturalem: & regit hominem, ut eſt civis mundi hujus. Infuſa vero determinat, & ordinat bonum honeſtum in finem ſupernaturalem: & regit homines, ut *ſunt Cives Sanctorum, & domeſtici Dei*. Non eſt otioſa præſens Protheoria; ſed ordinatur ad diruendum partis adverſæ fundamentum: quod ſcilicet Matrimonium non ſit aptum medium ad ſervandum propoſitum Virginitatis. In hoc enim negotio non prudentia ordinis naturalis, & acquiſita, ſed ordinis ſupernaturalis, & infuſa uſurpanda eſt; quæ promovit Virginitatem ejus ad gradum perfectiorem.

Videamus nunc, quænam matrimonia regantur per prudentiam Acquiſitam; & quænam per prudentiam Infuſam. Qui enim ducit uxorem, poteſt matrimonium ad duplicem finem ordinare: primo ad finem naturalem; ſecundo ad finem ſupernaturalem. Finis naturalis eſt carnalis copula, concupiſcentiæ remedium, proles, & familiæ propagatio. Finis autem ſupernaturalis eſt, vitam in duplici ſexu caſte, atque illibate traducere, eo fine ulteriori, ut alter conjugum alterum juvet, non ad traducendam modo vitam temporalem; ſed etiam, ac potiſſimum ad conſequendam, quod caput eſt, vitam æternam. In hoc autem poſteriori plura, & multo majora bona refulgent, quam in priori; nempe *Typus Virgineus unionis Chriſti cum Eccleſia: Amor Charitatis, non concupiſcentia: Gratia Sacramenti, non cor tantum, ſed etiam carnem ſanctificans: Unio, non corporum, ſed quæ multo præſtantior eſt, animorum. Item ad illibata corpora, Chriſto Domino cuſtodienda, Reciproca fides: ad orationi vacandum ſtatus expiditior*: præſertim vero *ad Sanctiſſimam Mariani Matrimonii imitationem, & cultum propagandum Angelicus modus*: quod Virgineum exemplar Pyrauſta noſter non ſolum Sanctiſſime eſt imitatus; ſed etiam ut alii imitarentur, religioſiſſime eſt ſæpius adortus. Matrimonia priora reguntur per prudentiam Acquiſitam, cum ambo ſint ordinis naturalis. At hæc poſteriora, quæ finem ſupernaturalem reſpiciunt, non reguntur per prudentiam Acquiſitam, ſeu communem, quæ infra ſanctos iſtiuſmodi fines longo jacet intervallo; ſed per prudentiam Thomiſticam Infuſam; ſeu Scotiſticam Acquiſitam, at a Charitate elevatam, atque imperatam: quæ in re noſtra idem fundamentum impertiunt; & ad ſtabiliendam Aſſertionem ſancitam mire conveniunt. Tranſeat igitur, quod ſecundum prudentiam Acquiſitam, & communem matrimonium non ſit aptum medium ad ſervandam, & promovendam ad ſtatum Heroicum Virginitatem: eſt tamen hujuſmodi ſecundum prudentiam Infuſam, ſeu acquiſitam, & a Charitate impera-

Digitized by Google

tam, per quam Pyrauſtæ actiones, ac determinationes dirigebantur; & quæ de virtute in virtutem, & multo magis de gradu in gradum nos promovet.

Tertia Protheoria eſt de Auxiliis divinæ Gratiæ. Videtur enim, quod negans opinio, vel præſentiſſima nobis divinæ Gratiæ auxilia non admittat; vel juſtis volentibus, & conantibus non adeſſe arbitretur. Hoc autem quam proxime accedit ad propoſitionem illam Janſenianam, quæ cum ceteris ejus auctoris Vaticano fulmine afflata fuit. *Aliqua Dei præcepta* (quanto autem magis, ut ego opinor, conſilia?) *hominibus juſtis volentibus, & conantibus ſecundum præſentes, quas habent, vires eſſe impoſſibilia: deeſſe quoque illis Gratiam, qua poſſibilia fiant*. Inde enim ſic argumentor: Aut Pyrauſtæ volenti, & conanti, ſecundum præſentes, quas habebat, vires, ad ſervandam in matrimonio virginitatem, aderat Gratia, qua hoc opus arduum, ac difficile, eidem facile redderetur: aut non aderat. Si aderat Gratia; ubi eſt impoſſibilitas illa, ad tantum conſilium, adimplendum, cui tanquam fundamento ſummam Pyrauſtæ imprudentiam ſuperædificant? Quid difficile Deo eſt, per ſuam Gratiam agenti? *Quis* enim, inquit Apoſtolus, *poteſt reſiſtere voluntati ejus?* Si vero dicant, juſto illi, volenti, & conanti, ſecundum præſentes, quas habebat, vires, defuiſſe Gratiam, qua opus bonum intentum poſſibile, ac facile redderetur, en temere aſſertam propoſitionem Janſenianam, a qua nobis velis, remiſque fugiendum eſt.

Sed progrediamur longius. Hominem juſtum Deus Gratia ſua prævenit: gratia ſua adjuvat, & gratiæ ſuæ cooperantis beneficio impedimenta removet, dum opus perficit. Hæc eſt D. Pauli ſententia, dicentis: *Nihil poſſumus ex nobis quaſi ex nobis: ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt*. Item: *Deus eſt, qui operatur in nobis, velle, & perficere*, Imo eſt Sententia Chriſti Domini, Jo. 15. *Quia ſine me nihil poteſtis facere*. Et D. Auguſtinus de Gratia, & libero arbitrio acute, ſubtiliterque omnia complet; & paucis verbis ea, quæ poſuimus, confirmat: *Cooperando*, inquit, *perficit Deus, quod operando cœpit: quia ipſe; ut velimus, operatur incipiens, qui volentibus cooperatur perficiens*. Quoniam igitur per Gratiam ſuam cooperantem Deus perficit opus; nequit autem perficere, niſi impedimenta removendo, impedimentorum remotio a Divina Gratia ortum habet. Idem dicit D. Thomas in Epiſt. ad Hebræos; ceterique cum ipſo Theologi.

Hinc ruit opinio illa, quod ſi Pyrauſtæ uxores diutius vixiſſent, & ad grandiorem perveniſſent ætatem, quando tenerum jam pronuba flamma pudorem ſollicitat, crepundia, quibus ludebant, depoſuiſſent, & matrimonii uſum depoſciſſent, ac poſtulaſſent: quod ſi factum non eſt; ex accidente fuit; quia morte in teneriore ætate præventæ ſunt. Sed falluntur: nam ex accidente non fuit; ſed ex divinæ Gratiæ cooperatione.

ne. Diſcant ergò Adverſarii, homines pro Dei gloria operantes, & in arduis, ac difficilibus rebus conſtitutos, frui præſentiſſima divinæ Gratiæ aſſiſtentia, quæ implicata explicat, inacceſſa complanat, impeditura ſubmovet, & ſuavi providentia omnia adverſantia e medio tollit. *Scimus* enim, ut ait Apoſtolus ad Romanos 8. v. 28. *quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, iis, qui ſecundum propoſitum vocati ſunt Sancti*. Mors igitur Sponſarum Pyrauſtæ, quam in caſum, fortunamque reducunt, ab occultis divinæ Gratiæ viribus, atque auxiliis orta eſt. Scilicet, ſummo earum bono, raptæ ſunt; *ne malitia mutaret intellectum illarum*; ſed cum beatitudine ſaureolam virginitatis adipiſcerentur. Miror quemquam dari poſſe Theologum, qui hanc in rebus arduis divinæ Gratiæ aſſiſtentis præſentiam nondum fuerit aſſecutus; & effectus, a Gratia Dei cooperante, & impedientia removente, ſubortos ſubtrahat Gratiæ, & caſui, fortunæque concedat.

Poſitis principiis fundamentalibus, aſſertio confirmanda eſt.

Aſſertionis Probationes.

PRimum Argumentum ab auctoritate Scripturæ deſumitur ex libro Tobiæ capite 6. ubi Angelus Rafael præſcripſit Tobiæ, & Saræ primum junctis in matrimonium, ut tribus diebus, & noctibus orantes ſe a copula continerent. Et ſicuti ob incontinentiam Aſmodæus prima nocte nuptiarum ſeptem Saræ viros occidit, quoniam irruerant in copulam, *tanquam equus, & mulus quibus non eſt intellectus*; ita ob continentiam Tobiæ, Dominus in deſerto Aſmodæum ligari juſſit; & præter vitæ incolumitatem, pluribus aliis donis Tobiam cumulavit.

Igitur in matrimonio multo melior eſt, & Deo multo carior continentia, quam concupiſcentia.

Atqui prudentia dictat, ut id majore animi propenſione perſequamur, quod melius eſt, & Deo carius.

Igitur Pyrauſta prudentiſſime egit, virginalem in matrimoniis continentiam quærendo, non copulam: atque adeo injuria damnant Adverſarii Pyrauſtam, tanquam imprudentiſſimum hominem.

Confirmatur. Nam ſi tam grata Deo fuit in veteri lege connubialis continentia, quanto magis eſſe debet in lege nova ipſa Virginitas, quæ poſt Meſſiæ adventum; poſt genus humanum numeroſiſſime propagatum; & poſt virgineum SS. Deiparæ, & S. Joſeph connubium, in exemplar propoſitum, tanto præſtantior eſt, atque divinior?

Alter Scripturæ locus habetur *ex D. Paulo, Epiſt. 1. ad Cor. cap. 7.* ubi ſi Apoſtolus in cordibus eorum nactus fuiſſet terram bonam, in quam prædicationis ſemen proijceret, tam alte pro Virgineo matrimonio declamaſſet, quam fortiter pro connubiali continentia perorat. Dixit tamen quantum ſat eſt ad probandum, continentiam in matrimonio eſſe carnali commixtione meliorem. Nam v. 5. cum conjugatis dixiſſet:

xiſſet : *Nolite fraudare invicem , niſi forte ex conſenſu ad tempus , ut vacetis orationi , & item revertimini in idipſum ; ne tentet vos Satanas , propter incontinentiam veſtram ;* ſtatim , ne Corinthii putarent , conjugalem copulam ſibi fuiſſe præceptam , & eſſe in matrimonio neceſſariam , ſubdit v. 6. *Hoc autem dico ſecundum indulgentiam* (hoc eſt , veniam) *non ſecundum imperium.*

Ergo inde conſtat , carnalem commixtionem non eſſe in matrimonio præceptam ; imo præſtantiorem , atque optabiliorem eſſe maritalem continentiam , ac virginitatem.

Item, ne e converſo Corinthii crederent, ſibi datum in matrimonio præceptum continendi, ſubdit, id ſe dixiſſe, non ad præceptum inducendum, unde propter ſuam ipſorum concupiſcentiam mæchantes &c. in laqueum diaboli traducerentur; ſed ad ſignificandam ejus vitæ; ſcilicet continentis, & virginalis, majorem utilitatem, majorem honeſtatem, & majorem facultatem ſine impedimento vacandi orationi. Ait enim : *Porro hoc ad utilitatem veſtram dico , non ut laqueum vobis injiciam : ſed ad id quod honeſtum eſt : & quod facultatem prabeat , ſine impedimento Dominum obſervandi.*

Ergo ab Apoſtolo utilior, felicior, ac beatior reputabatur in matrimonio cuſtodia continentiæ, ac virginitatis, quam uſus concupiſcentiæ, ſeu commixtio carnalis.

Atqui id, quod melius eſt , prudentiſſime illi antefertur , quod eſt deterius. Igitur Pyrauſta, ſervans in matrimonio continentiam, ac virginitatem, prudentiſſime eſt operatus.

Hæc eſt D. Pauli doctrina : & licet apertius loquatur de Virginitate extra matrimonium , quam in matrimonio; tamen rationes , quas adducit, deſumptas ab utilitate , oratione , honeſtate , majorique Dei complacentia, in utroque ſtatu Virginitatem commendat : & non minus probant de Virginitate in matrimonio, quam extra ipſum. *Unuſquiſque enim*, inquit v. 7. *proprium donum habet ex Deo : alius quidem ſic , alius vero ſic*. Et alius movetur Dei Gratia ad Virginitatem ſolitariam, alius autem ad Virginitatem maritalem.

Ex hoc ultimo Apoſtoli loco docemur, Virginitatis cuſtodiam eſſe donum Dei , non opus propriæ voluntatis , aut liberi arbitrii . Nam poſtrema hæc loci hujus interpretatio , quæ habetur in libro de caſtitate, Tomo 5. Bibliothecæ SS. PP. pelagiana eſt. Liber enim ille, falſo adſcriptus Syſto III. Pontifici, prodiit ex officina Pelagianorum: * ut adnotarunt Interpretes . Videant igitur adverſæ partis Aſſertores , ne in Pelagianorum errorem incidant , dum nullum donum Gratiæ datum Pyrauſtæ pro cuſtodia connubialis Virginitatis admittunt : ſed omnia agi viribus liberi arbitrii ſupponentes, Pyrauſtam imprudentiæ, ac

* *Negans opinio Pelagiana eſt : non minus quam ſupra Janſenianam oſtendimus.*

ac temeritatis criminantur. Nam ſi ei præſens fuiſſe donum Gratiæ putarent, inconſequenter deinde Pyrauſtam invaderent, & imprudentiæ, ac temeritatis accuſarent.

Secundum Argumentum ſumitur ab auct. SS. PP. Nam Sancti Patres, & Sacræ Scripturæ Interpretes tum multis aliis in locis; tum præſertim in Epiſt. Apoſtoli 1. ad Cor. cap. 7. v. 5. *& iterum revertimini in id ipſum; ne tentet vos Satanas, propter incontinentiam veſtram*; ſcilicet, quod periculum eſſet, ne in adulteria, aut alias libidinum ſpecies laberentur, ita colligunt, atque concludunt communi conſenſu: Ergo ſi ceſſet cauſa, ſcilicet periculum incontinentiæ; uti certe in iis ceſsat, qui eam generoſe frenant, & domant, permittit Apoſtolus, imo tacite ſuadet, ut ſe per totam vitam continentes, virgineſque conſervent. Particulares SS. PP. auctoritates non adducimus, primo quia in libello documenti plurimæ habentur, præſertim Doctoris divinæ Gratiæ, S. Auguſtini: deinde ne oceanum in concha includere velle videamur.

Tertium argumentum petitur ab exemplis Conjugum, ſanctitate, & genere illuſtrium, qui virginitatem in matrimonio cuſtodiverunt. Nam poſt Virgineum Deiparæ, & S. Joſeph connubium, qui vexillum Virginitatis conjugatis erexerunt, atque explicarunt, varia ſubſecuta ſunt Virginea connubia, S. Juliani, & Baſiliſsæ apud Surium: S. Boleslai V. Polonorum Regis, qui Pudicus inde dictus eſt, & Cunegundis Belæ Ungarorum Regis filiæ: S. Conradi Regis, filii Henrici IV. Imperatoris, cum Mathilde: Alphonſi II. Aſturum Regis, cum Regina, qui Caſti nomen accepit: Richardis Reginæ cum Carolo Craſso Rege: S. Pharaildis, neptis S. Amelbergæ, ac Pipini: demum, ne plura commemorem, S. ETHELREDÆ, orientalium Anglorum Reginæ, quæ IN DUPLICI CONJUGIO Virginitatem ſervavit. Atque hoc geminum Ethelredæ conjugium aliquorum ſcrupulum repellere poteſt, circa duplex Pyrauſtæ matrimonium. Conatur negans opinio neceſſitatem aliquam obtrudere, quæ relata Virginea matrimonia prudenter inita fuiſſe ſuadeat; qua neceſſitate Connubia Pyrauſtana caruiſſe inculcare non deſinit. Acutiſſima profecto reſponſio! Quaſi vero Matrimonium Virgineum non eſſet bonum per ſe, ſed tantum per accidens. At nos ſuperius inclyta Bona retulimus, (in Protheoriis) quibus Sanctiſſime refulget, & ſupra matrimonium commune eminentiſſime aſſurgit. Deinde unde novit contraria opinio, nullum ex relatis matrimoniis, aliiſque plurimis, quę extant, factum fuiſſe altiori fine, quam ſuggerat humana ratio, & lex communis connubiorum? Certe hic modus philoſophandi, rationes terrenas perquirendi; nunquamque fines ſupernaturales, & illuceſcentes divinæ Gratiæ radios attendendi, atque captandi nimium *olet Pelagianiſmum*, *& Janſeniſmum*.

Quartum Argumentum: Qui a gradu imperfecto Virtutis tranſit ad per-

Digitized by Google

perfectiorem, quoad gradum ejus prętantiſſimum, ac ſummum attingat, non ſolum prudentiæ laude, ſed Virtutis heroicæ ornamentis refulget: ut conſtat ex terminis.

Atqui Pyrauſta a gradu imperfecto Virginitatis tranſivit ad perfectiorem, & tandem ſummum ejus virtutis attigit gradum. Quæ enim perfectior, atque admirabilior Virginitas dari poſſit, quam connubialis?

Igitur Pyrauſta non ſolum prudentiæ laude, ſed virtutis Heroicæ ornamentis refulget. Negabit ne forte quiſquam Virginitatem ſuos gradus admittere? Addiſcat itaque, dari Virginitatem Monaſticam, ſeu ſolitariam; dari etiam maritalem, ſeu connubialem: atque hanc, quippe magis arduam, atque difficilem, eſſe etiam illa prętantiorem.

Quintum Argumentum: Tritum eſt vetuſtate proverbium: Exitus acta probat. *Nedum enim hominum humilium, ſed etiam ampliſſimorum Virorum conſilia ex eventu probari ſolent*: ut inquiunt Balbus, & Oppius ad Cicer. poſt Epiſt. 8. lib. 9. ad Atticum. Res enim hæc Theologico lumine non eget, ſed naturæ lumine nota eſt.

Atqui Virginea connubia Pyrauſtæ felicem exitum habuerunt; quod nullus inficiatur.

Igitur prudentia, & conſilium ejus damnari non poteſt, ſed omnino probari debet.

Neque eſt cur hanc noſtram rationem infirmare ſtudeant, inepta paritate hominum impiorum, quibus optimo eventu, felicique arriſit aliquando Fortuna; & tamen iniquis conſiliis, ac temerariis uſi ſunt. Nam hic eventus revera a caſu, & fortuna, ſeu a concurſu caſuali plurium cauſarum contingentium naſci debuit. Deus enim iniquis conſiliis Gratiæ ſuæ cooperantis auxilio non adeſt. At exitus Duplicis Pyrauſtani connubii fortunatus, ac felix non a Conſiliis iniquis, & pravum finem ſpectantibus, ſed in finem ſanctiſſimum, ac ſupernaturalem tendentibus ortum habuit. Quare divinę Gratiæ cooperanti tribuendus eſt. *Cooperando enim perficit Deus, quod operando capit: quia ipſe, ut velimus, operatur incipiens, qui volentibus cooperatur perficiens*, ut ſupra ex Auguſtino retulimus, cujus ipſiſſima verba ſunt.

Confirmatur. Cum enim prædicta duo matrimonia exitum felicem ſortita ſint, vel id caſu, fortuitoque factum eſt: vel viribus naturæ: vel viribus cooperantis divinę Gratiæ. Neque enim aliud fingi poteſt.

Atqui felix ille connubiorum exitus nequit in caſum, fortunamque referri. Caſus enim, & fortuna locum non habent in rebus prævifis, deliberatis, intentis, & juxta intentionem agentis auſpicato ſuccedentibus: ut ex 2. Phyſic. notum eſt. Nequit etiam referri in vires naturales, & humanas: tum quia apud Adverſarios talia connubia temeraria fuerunt, & vires naturæ ſuperantia; unde eſt, ut ſummæ imprudentiæ Pyrauſtam inſimulent, eo quod elegerit media, quæ a propoſito virginitatis abducunt: tum etiam quia finis ſupernaturalis conſecutio viribus

bus naturæ tribui non poteſt : alioquin finis non amplius ſupernaturalis, ſed naturalis exiſteret.

Igitur felix ille connubiorum exitus Auxiliis divinæ Gratiæ cooperantis eſt tribuendus. Atque ideo connubia illa, naturam ſuperantia, & exitum ex divina gratia felicem ſortita Heroicis connubiis annumeranda ſunt.

Memini cum argumenta mea ceteris eruditiſſimis ſociis communicarem, unum ex iis, quem magni facio, reſpondiſſe, fortunam, & caſum felicis eventus eum fuiſſe, quod puellæ defunctæ ſint, antequam Cupidinis arcum, ac Veneris tentiginem experirentur, petituræ debitum, ſi vixiſſent.

Sed mors puellarum non in caſum, aut fortunam referri debet; ſed in Gratiam cooperantem; quæ opera bona promovet, & impedimenta removet; ut ſuperius ex D. Aug. dictum fuit. Si enim ſine voluntate Dei capillus de capite noſtro perire non poteſt, quomodo, Deo non diſponente, creaturæ ipſæ perire, atque in florenti ætate interire poterunt?

Sextum Argumentum: Divæ Tereſiæ Votum quartum faciendi ſemper, quod perfectius eſt, in quavis materia, ad agendum propoſita, non fuit imprudens, ac temerarium; licet ob rei difficultatem Religio, & ſanctitas Voti in diſcrimen adduceretur.

Ergo multo minus ſimplex propoſitum Pyrauſtæ, ſervandi in Connubiis virginitatem, imprudens, ac temerarium judicari debet.

Pr. Illatio: quia etiam prætermiſſa, ac ſpreta inter Votum ſolenne Tereſianum, & ſimplex Propoſitum Pyrauſtanum differentia, votum Tereſianum obligat in omni materia; at Propoſitum Pyrauſtanum ad unam tantum actionum ſpeciem, nempe ad ſervandam Virginitatem in connubiis coarctatum fuit: Quare illud eſt iſto difficilius. Rurſus Votum Pyrauſtanum, ad unam tantum perſonam, Tereſianum ad integram Communitatem ſe extendit. Igitur difficilius eſt Votum Tereſianum, quam Propoſitum Pyrauſtanum.

Dicent fortaſſe, D. Tereſiam elegiſſe apta media ad Voti ſui finem aſſequendum; at Pyrauſtam non item.

Sed contra: Nam finis Voti Tereſiani ſuperat vires naturæ non minus, imo magis, quam Propoſitum Pyrauſtanum. Impoſſibile enim eſt, hominem viribus ſuis relictum, & Divinæ Gratiæ Auxiliis deſtitutum ſemper ad id, quod perfectius eſt, attendere; illud aggredi; illud obtinere. *Nihil enim poſſumus ex nobis, quaſi ex nobis; ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt*; inquit Apoſtolus. Ergo ad utrumque requiruntur vires divinæ Gratiæ. Si autem hæc intervenire debeat, nihil differentiæ aut diverſitatis amplius invenitur. Nam & Votum Tereſianum, & Pyrauſtæ propoſitum res ſunt, quæ aguntur ope, ac ſubſidio divinæ Gratiæ cooperantis, quæ omnia vincit, & omnia ſubmovet impedimenta.

Contra ſecundo: quia Matrimonium licet non ſit aptum medium ad

Vir-

Digitized by Google

Virginitatem in ſtatu imperfecto ; & communi ; eſt tamen aptiſſimum, & unice requiſitum, ac neceſſarium ad Virginitatem in ſtatu heroico; cujuſmodi eſt ſola Virginitas connubialis ; qualis in reliquorum Sanctorum connubiis refulget,

Septimum Argumentum ; Quoniam adverſa ſententia tota eſt in mediis, ac circumſtantiis naturalibus examinandis, has etiam perpendamus. Et quoniam circumſtantiæ vel ſe tenent ex parte Viri, vel ex parte Mulieris, vel ex parte operis, Pyrauſta illas omnes ſervavit. Nam vel circumſtantię, quæ per prudentiam examinantur, pertinent ad Animam; & has obſervavit, non nubendo, niſi cognita prius ſua continentia: quam cognitionem habuit ex multis contra fœminas, & dęmonem ipſum triumphis. Vel pertinent ad corpus: & has obſervavit, ſexagenarius nubendo: quando prurientes ſpiritus ſanguinis deferbuerant. Quod ſi pertineant ad mulierem, illas ſervavit, ducendo puellas teneriores, virtute præditas, & ad Virginitatem ſervandam propenſas. Neque enim ad Virgineum matrimonium, quod habebat in votis, eligere poterat provectioris ætatis mulieres. Nam quis eum certum reddere potuiſſet, Matrimonium hujuſmodi futurum fuiſſe Virgineum? Hinc cadit objectio de fœminis provectioris ætatis: & ad virgines puellas redeundum eſt. Quod ſi circumſtantiæ ſe teneant ex parte operis, quod aggrediebatur, in quo negantis ſententiæ ſumma repoſita eſt, illæ reducuntur ad Circumſtantiam *Quid*. Igitur quid intendebat in ſuis matrimoniis? Numquid ſimpliciter cuſtodire Virginitatem? Ita omnino putare, atque obtrudere videtur negans opinio. Sed hoc omnino falſum eſt. Intendebat quid amplius; ſcilicet quid heroicum: id nempe, quod maxime arduum, ac difficile eſt. Ferebatur ergo Pyrauſtę animus, ad Virginitatem in Matrimonio. Hęc erat ſumma Votorum ejus.

* Hinc omnino corruit fundamentum adverſæ ſententiæ, quod matrimonium fuerit medium ineptum. Nam matrimonium continebatur, ut circumſtantia neceſſaria in fine, quem intendebat: ideoque non ut medium, ſed ut finis in mente Pyrauſtæ Matrimonium ſe habuit. Doctrina hæc ſola doloſum, & ſophiſticum negantis ſententiæ fundamentum demolitur. Repetant enim Adverſarii; quare Pyrauſta imprudenter egit? Quia, inquiunt, Medium ineptum elegit, nempe matrimonium. Atqui in mente Pyrauſtæ matrimonium fuit circumſtantia intrinſeca Fini; & nomine Finis venire debet, non nomine Medii. Loquor de fine intrinſeco, qui reciprocatur cum objecto intento a Pyrauſta, nempe Virginitas connubialis: & in cenſu circumſtantiarum dicitur, *Quid*.

Octavum Argumentum: Quoniam ex proxime dictis neque matrimonium ſolum, neque Virginitas ſola fuit finis intentus a Pyrauſta; ſed matrimonium cum Virginitate, hoc eſt Virginitas matrimonialis, ordinan-

* *Doctrina diruens fundamentum adverſa ſententia.*

nando tale Virgineum connubium ad Virgineum matrimonium SS. Deiparæ cum S. Joſeph, tanquam ad finem externum, quem, *Cur*, appellamus; vel juſto huic homini, volenti, & conanti hujuſmodi bonum opus, negans opinio concedit donum Gratiæ: vel non concedit. Si concedit; cum alioquin negare nequeat arduum fuiſſe, & ad finem ſupernaturalem directum, neque, opinor, negabit, fuiſſe Heroicum. Si vero non concedit, Pelagianum, & Janſenianum in judicando morem imitatur. Nam negare Auxilia Gratiæ, aut nomine Gratiæ intelligere bona naturalia, quatenus a Deo nobis donata, Pelagianum eſt. Et Sancti Patres in interpretatione loci illius: *Unuſquiſque proprium donum habet ex Deo; alius quidem ſic; alius autem ſic*: rejiciunt interpretationem illam, tanquam Pelagianam, qua ejus farinę homines per *donum* Dei naturales perfectiones intelligunt, non autem ſupernaturales, & a Deo Auctore Gratiæ deſcendentes. Rurſus ſi auxilia Gratiæ inficietur, non minus cum Janſeniſtis ſentire convincitur, hoc argumento: Multo magis Deus, ex hypotheſi dati præcepti, tenetur dare Gratiam homini, ad adimplendum ipſum præceptum; quam ad adimplendum ullum conſilium. Nam in ipſius præcepti impoſitione oppigneravit veluti Deus fidem ſuam pro dandis Auxiliis: ne impoſſibilia imperaſſe videretur. At non ita, aut certe multo minus tenetur ea dare in Conſiliis: cum hęc non tam a Deo proponente, quam a nobis libere eligentibus, provenire videantur. Atqui Janſeniſtæ ajunt, Deum non dare juſtis volentibus, & conantibus ſervare aliqua ipſius præcepta, Gratiam ſuam, ad ipſa exequenda: ſed ea ipſis ſecundum preſentes, quas habent, vires, eſſe impoſſibilia. Igitur multo magis Janſeniſtæ ſentire, ac tenere coguntur Deum non dare juſtis volentibus, & conantibus amplecti aliqua conſilia, Gratiam ſuam, ad eadem conſilia exequenda. Janſenianum ergo eſt, dicere, Deum non dare Gratiam ad ardua, & difficilia conſilia, ad finem ſupernaturalem elevata. Si enim per ipſos non dat Deus, quod magis debet; multo minus ſecundum ipſos Deus dabit, quod minus debet. Igitur ſi Adverſa opinio in Connubiis Pyrauſtanis ad finem ſupernaturalem elevatis, divinæ Gratiæ Auxilia non recognoſcat; Janſeniana labe infecta eſt.

Nonum Argumentum: Bifariam imaginari poſſumus, quod Vir caſtus, & Virginitatis ornamentis jam decoratus elegerit matrimonium: Aut ad Virginitatem ſervandam: aut ad Virginitatem ulterius in perfectione promovendam. Prima imaginatio falſa, & abſurda eſt; & a Pyrauſtę actionibus longiſſime remota.

Si enim Virginitatem per totam fere ætatem ſuam, hoc eſt, ad ſexageſimum uſque annum, ſine matrimonii præſidio, valuit integram, atque illibatam cuſtodire; quis ſanæ mentis unquam putet, eum ad ipſam cuſtodiendam matrimonium elegiſſe? Quare in anteceſſum tot Nuptias, & plane nobiles, ſibi oblatas rejeciſſet; ſi jam ſervandæ Virginitati opportunas judicaſſet? Plane non imprudens modo, ſed ſtolidus

lidus

Digitized by Google

lidus, amens, & mente captus dici deberet. Argumentum igitur pro ea parte nihil probat, quia nimis probat. Reliquum ergo eſt, niſi abſurdas imaginationes, ridiculas, nullaque rationis umbra commendatas in animum inducere velimus; ut aliam dilemmatis partem, quæ rationi maxime conſentanea eſt, amplectamur. Ergo Pyrauſta matrimonii ſtatum amplexus eſt; non ad cuſtodiendam Virginitatem, quod eſt immane, & inane commentum, ſed ad eam ad heroicum gradum provehendam, ac promovendam.

Decimum Argumentum: Qui recte utitur prioribus Divinæ Gratiæ Auxiliis, ex hoc ipſo diſponitur ad conſequendum Auxilia ulteriora, ac majora; ut eſt communis Theologorum Sententia. Atqui Pyrauſta recte uſus fuit, ante ſua Virginea connubia, prioribus Gratiæ Auxiliis, carnem ſubigendo, tentationes ſuperando, & plures victorias, ac triumphos de fœminis obtinendo. Igitur obtinuit in matrimonio Auxilia Divinę Gratiæ ulteriora, ac majora. Neque matrimonio uſus eſt ad ſimplicem Virginitatis cuſtodiam; ſed ad ulteriorem ejus& Heroicam, per majora Auxilia, perfectionem.

Undecimum eſt ab exemplo ceterarum Univerſitatum, ſeu Theologorum. Pariſienſes enim ſententiam ſuam hiſce conceptis verbis expreſſam ediderunt: *Pyrauſtam neque peccaſſe contra naturam, aut leges matrimonii: neque cenſendum eſſe imprudenter, aut temerarie ſe geſſiſſe; ſed potius heroica virtutis actus perfeciſſe.* Quid favorabilius pro Cauſa Pyrauſtana dici poterat? Eandem ſententiam, ſed aliis verbis protulit Univerſitas tota Salmanticenſis, in Clauſtro pleno congregata. Cum enim quæſitum eſſet: *An Pyrauſta* (ſunt verba Univerſitatis) *primas, & ſecundas Nuptias contrahendo, animo ſe conſervandi (ſi poſſi ile foret) in caſto, & Virginali connubio, ad inſtar Sancti Patriarcha Joſeph cum SS. Sponſa Virgine Deipara, An ſcilicet bene ſe geſſerit; liciteque, & valide præfatas Nuptias contraxerit, Deputatis &c. Univerſitas in Clauſtro pleno affirmative reſpondit.* Determinando enim, quod *bene ſe geſſit*; de prudentia & heroicitate ſententiam dixit: & determinando, quod *licite, & valide*; ceteras Pyrauſtani duplicis connubii qualitates complexa eſt, nempe, quod contrahendo, ut in caſu, non peccavit; & contrahendo, valide contraxit.

His igitur omnibus ſedulo ac mature conſideratis, ecquis contrariam e diametro ſententiam proferre audeat? Quis contra Pariſienſes dixerit, Pyrauſtam imprudenter, ac temerarie egiſſe; nedum heroicæ virtutis actus perfeciſſe? Quis contra Salmanticenſem Univerſitatem effutiat, non ſolum Pyrauſtam non bene ſe geſſiſſe; ſed male, ſed imprudenter, ſed ſtolide operatum fuiſſe? Ab hac infamiæ nota, & ab omnium dicteriis defendite gloriam, ac nomen veſtrum, Reverendiſſimi, atque Excellentiſſimi Patres: ut Sapientia veſtra, quam ſuſpicio, & quam ſemper ſum admiratus, apud omnes incrementa laudum, atque exiſtimationis recipiat.

Diluuntur Adverſæ partis Argumenta.

AD ultimum Controverſiæ caput pervenimus, hoc eſt ad diſſolutionem adverſantium Argumentorum.

Primum, cui tota machina innititur; quantum quidem conijcere potuimus; illud eſt, quod Pyrauſta, ad cuſtodiam ſuæ Virginitatis, ineptum elegerit medium, nempe Matrimonium: quippe quod eam cuſtodiam non faciliorem, expeditioremque, ſed reddat difficiliorem: atque ita egerit imprudentiſſime.

Subruimus jam a fundamentis hoc inane, atque immane commentum ſuperius, argumento Nono. Negamus enim ſuppoſitum argumenti, quod ad cuſtodiam Virginitatis, ſimpliciter, & abſolute ſumptæ, Pyrauſta matrimonium elegerit. Sic enim non imprudentiſſimus tantum, ſed amens, ac mente captus fuiſſet: quod tamen Adverſarios non puto affirmaturos. Quare argumentum nihil probat, quia nimis probat. Elegit ergo matrimonium ad promovendam Virginitatem ſuam ad ſtatum Heroicum, nempe ad eum ſtatum, in quo magis ardua, ac difficilis eſſet Virginitatis cuſtodia. Quare connubia non ſuſcepit, ad cuſtodiam Virginitatis ſimpliciter; ſed ad cuſtodiam Virginitatis connubialis: & matrimonium in hoc negotio non eſt medium, ſed conditio, ſeu circumſtantia objectiva; quæ, inter alias, circumſtantia *Quid*, appellatur.

Secundum eſt: Virgineum Sanctiſſimæ Deiparæ cum S. Joſeph Matrimonium, a quibuſdam SS. PP. dicitur Inimitabile. Igitur imprudentiſſime Pyrauſta illud ſibi propoſuit ad imitandum.

Duo continet Virgineum Deiparæ, & B. Joſeph matrimonium; ſcilicet Virginitatis cuſtodiam; & fœderatam cum Virginitate Fœcunditatem. Quantum ad hoc ſecundum, Inimitabile eſt. Sed quantum ad primum, a multis ſuſceptum fuit, genere, & ſanctitate nobiliſſimis, tanquam prſtantiſſimum exemplar ſuorum connubiorum: quibus Pyrauſta elapſo proxime ſæculo acceſſit. Quantas autem Heroicas Virtutes Virgineum Deiparæ, & S. Joſeph Matrimonium contineat (licet hæretici quidam eas obſcurare tentaverint) nos non referemus; ſed curioſos, pioſque lectores ad SS. PP., de Sanctiſſimo Virginis Connubio diſſerentes, remittimus.

Tertium eſt: Virgo Deipara, & S. Joſeph noverant ex Angeli monitu, quod Conſors, cum quo contrahebatur, non erat copulam, ſeu debitum conjugale petiturus; atque ita certus erat uterque de compoſſibilitate Virginitatis, & matrimonii. At Pyrauſta non noverat, neque certus erat, Sponſas, quas ducebat, non eſſe petituras. Igitur connubia Pyrauſtæ dici non poſſunt, prudenter contracta fuiſſe; ſed omnino temere, atque imprudenter.

Reſp. primo, argumentum carere debita paritate. Ut enim referunt mul-

multi SS. PP. & Hiſtoriographi, omni exceptione majores, Sanctiſſima Deipara a tenerioribus annis Votum Virginitatis conceperat; Spiritu Sancto Sponſam ſuam, Verbi matrem futuram, interius præveniente, atque excitante: ne cui, præter Deum, pretioſiſſimus ille Theſaurus committeretur. Sanctiſſima igitur Deipara Cœleſti per Angelum diſpenſatione opus habebat. Ait enim D. Auguſt. in libro de Sancta Viduitate, cap. 8. *Poſt Votum non tantum nubere, ſed velle nubere peccatum eſt*. At Pyrauſta hujuſmodi per Angelum diſpenſatione non indigebat: cum nullius Voti reus eſſet; ſed ſimplex tantum ſervandæ Virginitatis propoſitum concepiſſet.

Reſp. ſecundo, interrogando Adverſarios, num omnia alia matrimonia Virginea, in anteceſſum a Viris Sanctiſſimis inita, ſimili Angelorum monitu opus habuerint. Non deſunt enim, qui cum ſimili propoſito Nuptias contraxerunt. Quod ſi non ita eſt, immerito Pyrauſta carpitur, quod ſine Angeli monitu connubia ſubierit.

Reſp. tertio, quod in matrimoniis Virgineis, quæ Dei nutu peraguntur, bonus exitus Gratiæ divinæ cooperanti commendandus eſt. Ut enim docet D. Auguſtinus, *cooperando perficit Deus, quod operando cœpit: quia ipſe, ut velimus, operatur incipiens, qui volentibus cooperatur perficiens*. Gratiæ hujus cooperantis providentiam Pyrauſtanorum Connubiorum exitum declaravit; Quando Sponſæ, forte in futurum a parentibus ad petendum debitum ſubornandæ, raptæ ſunt, & Virginitatis Laureola donatæ; *ne malitia mutaret intellectum illarum*. Accedit etiam teſtimonium D. Thomæ 1. 2. q. de Gratia, ubi docet, neceſſario ſecuturum eſſe, quod per Divinam gratiam diſpoſitum fuerit; neceſſario inquam, ait S. Doctor, non neceſſitate naturali, ſed neceſſitate infallibilitatis.

Quartum eſt eorum, qui damnant Pyrauſtana connubia, tanquam opera præſumptionis, nimiæque confidentiæ: quæ opera utique non ſolum Heroica non ſunt, ſed temeraria: ſicut temerarius eſſet quicumque Clauſtralis Religioſus, ductus zelo ſalutis animarum, in medium lupanar ſeſe proijciens, ut ſcorta illa, ac meretriculas, prædicatione verbi Dei, ad bonam frugem revocaret.

Sed reſpondendum eſt, divinæ Gratiæ cooperantis aſſiſtentiam iis ſolum præſtari a Deo Sole increato, *illuminante omnem hominem, venientem in hunc mundum*, qui ejus illuſtrationibus, quoquoverſum perenniter irradiantibus, obicem non ponunt; & feneſtras non claudunt. Religioſus ergo ille, ne poneret obicem, ſeu non peccaret, primo certus eſſe deberet de ſuorum Superiorum permiſſione, ac licentia. Secundo, deberet in anteceſſum expertus eſſe Divinæ Gratiæ aſſiſtentis præſentiam; ad roborandam fidem; & confirmandam ſpem. Tertio, deberet de viribus propriis diffidere; & aggredi opus, fretus viribus Gratiæ. Quarto, per bonum uſum præcedentium Divinæ Gratiæ Auxiliorum debuiſſet ſe præparare ad obtinenda majora Gratiæ auxi-

lian-

Digitized by Google